

Miðvikudaginn 26. febrúar 1969.

Nr. 161/1968. **Tollstjórinn í Reykjavík f. h. ríkissjóðs**

(Ármann Jónsson hrl.)

gegn

Timburverzluninni Skógi h/f og gagnsök

(Gústaf A. Sveinsson hrl.).

Dóمندur:

Jónatan Hallvarðsson hæstaréttardómari, Ármann Snævarr prófessor, Bjarni K. Bjarnason borgardómari, Emil Ágústsson borgardómari og Halldór Þorbjörnsson sakadómari.

Stóreignaskattur. Uppboð. Um fyrningu.

Dómur Hæstaréttar.

Sigurður M. Helgason borgarfégeti hefur kveðið upp hinn áfrýjaða úrskurð.

Aðaláfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 24. september 1968. Hann gerir þær dómkröfur, að heimilað verði „uppboð á Hildibrand timburþurrkofni, eign gagnáfrýjanda, sem tekinn var lögtaki 2. maí 1961 fyrir skatti á stóreignir, er gagnáfrýjanda var gert að greiða“ samkvæmt lögum nr. 44/1957, að fjárhæð kr. 53.210.00 ásamt 6% ársvöxtum frá 1. janúar 1961 til greiðsludags, lögtakskostnaði, kr. 760.00, og uppboðskostnaði. Þá krefst aðaláfrýjandi og málskostnaðar í héraði og hér fyrir dómi úr hendi gagnáfrýjanda.

Gagnáfrýjandi hefur áfrýjað málinu með stefnu 26. september 1968. Hann krefst þess, að synjað verði um framgang uppboðs og að aðaláfrýjanda verði dæmt að greiða honum málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Hinn 2. maí 1961 framkvæmdi fégeti lögtak hjá gagnáfrýjanda í Hildibrand timburþurrkofni í þurrkskýli við Klapparstíg 1 í Reykjavík til tryggingar skattskuld gagnáfrýjanda, er í málinu greinir, ásamt vöxtum og kostnaði. Dómveð það, sem þannig skapaðist í nefndum þurrkofni, hefur haldizt, hvað sem líður fyrningu skattkröfunnar almennt, sbr. 3. mgr. 1. gr. laga nr. 14/1905, sem kveður svo

á, að veðréttur ónýtist ekki, þótt krafa fyrnist, en undan-
tekningarákvæði nefndrar málsgreinar og svo 4. málsgreinar
sömu lagagreinar um fyrningu sjálfsvörzluveðréttar tekur
eigi til dómveðs. Aðaláfrýjanda er því rétt að leita fullnustu
skattkröfu sinnar ásamt vöxtum og kostnaði, eins og krafizt
er, með sölu greinds þurrkofns á nauðungaruppboði.

Eftir þessum málalokum þykir gagnáfrýjandi eiga að
greiða aðaláfrýjanda málskostnað í héraði og hér fyrir dómi,
samtals kr. 30.000.00.

Dómsorð:

Framangreint uppboð skal fram fara.

Gagnáfrýjandi, Timburverzlunin Skógur h/f, greiði
aðaláfrýjanda, tollstjóranum í Reykjavík f. h. ríkissjóðs,
málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, kr. 30.000.00.

Dóminum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lög-
um.

Úrskurður uppboðsdóms Reykjavíkur 10. september 1968.

Mál þetta, sem tekið var til úrskurðar 27. f. m., hefur upp-
boðsbeiðandi, tollstjórinn í Reykjavík f. h. ríkissjóðs, höfðað hér
fyrir dómi og krefst uppboðs hjá varnaraðilja, Timburverzluninni
Skógi h/f, Klapparstíg 1, Reykjavík, á timburþurrkofni af Hildi-
brand gerð, eign uppboðspóla, fyrir stóreignaskatti að upphæð
kr. 53.210.00 ásamt vöxtum og kostnaði samkvæmt lögtaksgerð
frá 2. maí 1961. Einnig krefst sóknaraðili málskostnaðar úr hendi
varnaraðilja.

Varnaraðili hefur krafizt þess, að synjað verði um framgang
hins umbeðna uppboðs og að honum verði dæmdur málskostnaður
að skaðlausu úr hendi gagnaðilja.

Með bréfi, dags. 15. marz 1968, til borgarfégetaembættisins í
Reykjavík bað tollstjórinn í Reykjavík um, að timburþurrkofn
af Hildibrand gerð yrði seldur á opinberu uppboði, eign varnar-
aðilja í máli þessu, Timburverzlunarinnar Skógar h/f, Reykjavík,
og tekinn hafði verið lögtaki 2. maí 1961 fyrir eftirgreindum
gjöldum:

1. Skatti á stóreignir, nr. 689 ..	kr. 53.210.00
2. Vöxtum til 1. apríl 1968	— 13.568.00
3. Lögtakskostnaði	— 760.00

Samtals kr. 67.538.00

auk áfallandi kostnaðar, $\frac{1}{2}\%$ á mánuði frá 1. apríl 1968.

Málið var þingfest í uppboðsréttinum 12. júní s.l., og mótmælti uppboðspoli framgangi uppboðsins, og hefur málið síðan verið sótt og varið hér fyrir uppboðsréttinum og dómtekið 27. f. m., eins og áður greinir, að loknum munnlegum málflutningi.

Sóknaraðili málsins hefur lagt fram í réttinum endurrit af lögtaksgerð frá 2. maí 1961, þar sem framangreindur timburþurrkari er tekinn lögtaki, að því er virðist eftir framvísun lögmanns gerðarpola, fyrir stóreignaskatti nr. 689, kr. 53.210.00, auk dráttarvaxta og kostnaðar. Þá hefur sóknaraðili lagt fram ljósrit af kröfubréfi tollstjóra, dags. 28. desember s.l., þar sem skorað er á varnaraðilja að ganga frá greiðslu skattsins með peningagreiðslu eða útgáfu skuldabréfs, og er veittur frestur til þess til 1. marz s.l., en ella yrði krafizt uppboðs. Einnig hefur sami aðili lagt fram ljósrit af bréfi fjármálaráðuneytisins, dags. 26. febrúar s.l., sem er eins konar staðfesting á innheimtuaðgerðum innheimtumanna ríkissjóðs, þó er frestur til greiðslu framlengdur til 1. apríl s.l. Þá tekur ráðuneytið þar fram, að því sé kunnugt um, að nokkrir gjaldendur muni halda uppi vörnum fyrir uppboðsrétti, og tekur fram, að ef málefni breyti einhverju um álagningu eða innheimtu skattsins, muni ráðuneytið láta það sama gilda um þá, sem nú gangi frá greiðslu skattsins.

Sóknaraðili hefur einkum byggt kröfur sínar á eftirfarandi atriðum: Skatturinn er lagður á eftir lögum nr. 44/1957 um skatt á stóreignir og gjalddagi hans hafi verið 16. ágúst 1958. Lögtak hafi verið gert fyrir skattinum 2. maí 1961, sbr. dskj. nr. 2, en upphaflega hafi málið verið fyrir tekið í fógetaréttinum 5. ágúst 1960, en frestir hafi verið veittir í málinu, þar til lögtakið var gert. Áður hafi verið búið að birta almannan lögtaksúrskurð lögum samkvæmt og lögtaksheimild sé fyrir skattinum í 2. mgr. 10. gr. nefndra laga og 6. mgr. 24. gr. reglugerðar nr. 95/1957 og 1. mgr. 45. gr. laga nr. 46/1954 auk hinnar almennu heimildar í 1. gr. lögtakslaganna nr. 29 frá 1885. Við lögtakið hafi verið mætt af hálfu beggja aðilja (uppboðsbeiðanda og uppboðspola) og séu engir sjáanlegir formgallar á lögtaksgerðinni og henni hafi ekki verið áfrýjað til æðri réttar. Gerðin sé því fullgild uppboðs-

heimild. Einnig hefur sóknaraðili bent á, að varnaraðili hafi ekki neytt réttar síns til að skjóta málinu til dómstólanna samkvæmt 10. gr. stóreignaskattslaganna og 23. gr. reglugerðar um sama efni.

Sóknaraðili hefur bent á, að alllangur dráttur hafi orðið á, að gengið væri að hinni lögteknu eign. Kveður hann það einkum stafa af því, að fyrir dómstólunum hafi verið á þessum tíma rekin nokkur mál út af sams konar skatti og um sé að tefla í máli þessu. Hafi í sumum þeirra m. a. verið deilt um nokkur almenn atriði, sem gátu haft meiri eða minni verkanir á skattgreiðslu annarra gjaldenda og hugsanlegt, að dómstólarnir mætu sumt á annan veg en skattayfirvöldin höfðu gert og hafi síðasti dómurinn í slíku máli gengið 30. janúar s.l. í Hæstarétti. Muni ekki hafa verið talið rétt að ganga almennt til uppboðs lögtekinnna muna, meðan atriði, sem gátu haft almenna og víðtæka þýðingu, voru enn óútkljáð hjá dómstólum. En eftir að sýnt hafi verið, að ekki yrðu frekari breytingar gerðar hjá dómstólunum, sem gætu skipt máli fyrir fjölda gjaldenda, hafi þegar verið hafizt handa um að ganga til uppboðs hjá þeim, sem enn áttu ógreidda skatta. Innheimta skattsins hafi hins vegar hafizt þegar á árinu 1958, sbr. auglýsingu fjármálaráðuneytisins nr. 194 8. desember 1958, enda muni meiri hluti gjaldenda hafa greitt skattinn á næstu 2 árum og ýmsir síðar.

Andmæli varnaraðilja við því, að uppboðið megi fram fara, eru einkum byggð á eftirfarandi atriðum: Hann bendir á, að hann hafi í öðrum málum út af sams konar skatti andmælt gildi laganna nr. 44/1957 með breytingum, sem á þeim hafa orðið, bæði fyrir héraðsdómum og Hæstarétti, svo og reglugerð, sem sett hafi verið samkvæmt þeim. Þá hafi Hæstiréttur með tveimur dómum sínum numið úr gildi mikilvæg atriði laganna, sem sé með dómi nr. 116/1958 frá 29. nóvember 1958 og í málinu nr. 129/1959, sem var uppkveðinn 7. desember 1959. Fyrri dómurinn hafi numið úr gildi 1. mgr. 4. gr. laganna um mat á hlutaþréfum og síðari dómurinn hafi numið úr gildi reglur síðustu málsgreinar 2. gr. laganna um mat á fyrirfram greiddum arfi. Eftir alla þessa meðferð hafi þurft að margumreikna skatt gjaldenda og hafi skatturinn hrapað niður um meira en helming. Muni slíkt einsdæmi á Íslandi um skattheimtu. Sé óhæfa að framfylgja slíkum lögum, þótt ekki kæmi til annað, enda séu engar líkur til, að lögin séu í samræmi við vilja Alþingis 1957, hvað þá nú.

Önnur meginástæða varnaraðilja er, að fyrning skattsins

standi fyrir uppboði. Bent er á, að gjalddagi skattsins sé 16. ágúst 1958 og að skatturinn fyrnist á 4 árum, sbr. 3. tl. 3. gr. laga um fyrningu skulda og annarra kröfuréttinda nr. 14 20. október 1905. Lögtaks hafi verið beiðzt 5. ágúst 1960 og hafi það verið framkvæmt 2. maí 1961. Samkvæmt því telur varnaraðili kröfuna hafa verið fyrnda 16. ágúst 1962 og í síðasta lagi 2. maí 1965. Telur varnaraðili það ekki vafa undirorpið, að ekki megi framkvæma nauðungarsölu á lögteknum munum, ef fyrnt er gjald það, er ljúka skal. Ætlar hann, að þetta muni gilda um allar eignir og um lögtak í lausafé leiði þetta af 3. mgr. 1. gr. laga nr. 14/1905. Þá hefur varnaraðili borið fyrir sig ákvæði 2. gr. lögtakslaganna um, að lögtaksréttur fyrnist á 2 árum frá gjalddaga, þó sé það nóg, að lögtaks hafi verið beiðzt, áður en fresturinn sé liðinn, enda fylgi beiðandi fram lögtakinu með hæfilegum hraða. Hér sé meginregla, er hljóti að gilda um alla innheimtu gjalda. Lögtak sé heimilað til hagræðis fyrir gerðarbeiðanda, en hæfilegur hraði skuli á hafður og sé það ákvæði til hagsmuna fyrir gjaldanda, þ. e., hann eigi rétt á úrslitum málsins án óþarfs dráttar. Þótt fjárnám sé sérstök réttargerð og uppboð önnur, þá sé hvort tveggja þáttur í sömu innheimtunni. Það geti ekki talizt að framfylgja slíkum innheimtum með hæfilegum hraða, þegar fyrst sé beiðt um auðungaruppboð, nærri sjö árum eftir að lögtak fór fram og nærri tíu árum eftir gjalddaga kröfunnar.

Loks hefur varnaraðili vakið athygli á, að með dómi Hæstaréttar í málinu nr. 80/1960: Soffía E. Haraldsdóttir gegn fjármálaráðherra og tollstjóranum í Reykjavík fyrir ríkissjóð sé frú Soffía E. Haraldsdóttir sýknuð af kröfu um greiðslu stóreignaskatts hennar. En það sjáist nú af dskj. nr. 8, að hluti af gjaldi því, er hér sé beiðzt uppboðs fyrir, þ. e. kr. 53.094.00, sé hluti af stóreignaskatti frú Soffíu E. Haraldsdóttur. Sé því úr því skorið með greindum dómi, að þar greind innheimta sé fyrnd, enda segi það sig sjálft, að ekki megi krefja félag, in casu varnaraðilja, um gjald hluthafa í félaginu, það sem fyrnt sé gagnvart honum sjálfum.

Lögmaður sóknaraðilja hefur eindregið mótmælt þeirri röksemd gagnaðilja, að álagning stóreignaskattsins væri ólögleg og hefur þar um vísað til ýmissa hæstaréttardóma. Þá hefur sami aðili mótmælt því, að skattkrafan væri niður fallin vegna fyrningar. Sérstaklega hefur hann mótmælt því, að lögtakið hafi ekki verið rekið með hæfilegum hraða, og hefur þar um vísað til hæstaréttardóms nr. 80/1965 og framlagðra endurrita úr fó-

getabók Reykjavíkur um fresti í lögtaksmálinu. Einnig hefur sami lögmaður andmælt því, að dómur í máli Soffíu E. Haraldsdóttur út af persónulegum sköttum hennar geti ráðið neinu um úrslit þessa máls, þar sem gjaldið hafi fyrnzt fyrir vangæzlu á að halda réttinum við. Loks hefur sóknaraðili mótmælt því, að skattkrafan sé fallin niður samkvæmt 3. gr., 3. tl., fyrningarlaga, vegna þess að með lögtakinu sé ótvírætt slitið fyrningu, sbr. 12. gr. fyrningarlaga. Jafnframt heldur hann því fram, að með lögtaksgerðinni hefjist 10 ára fyrningarfrestur, sbr. 4. gr. fyrningarlaga. Telur hann, að lögtaksgerð í þessu sambandi sé dómsígildi og hafi því hafizt 10 ára fyrningarfrestur við lögtakið.

Fyrst er að athuga þá mótbáru varnaraðilja, hvort skattlagningin sé lögleg. Með tilliti til dóma, sem gengið hafa út af stóreignaskattslögum nr. 44/1957, og þá einkum hæstaréttardóma, verða lögin ásamt reglugerð, sem sett hefur verið samkvæmt þeim, að teljast lögleg heimild til álagningarinnar, og þar sem ekki hefur verið með rökum fundið að framkvæmd álagningarinnar, verður þessi mótbára ekki tekin til greina, og þykir ekki vera efni til að rökræða þetta efni frekar.

Þá er úrlausnarefnið, hvort skattkrafan í máli þessu sé fyrnd, svo að uppboð megi ekki fram fara til fullnustu hennar.

Skattur samkvæmt lögum nr. 44/1957 fyrnist á fjórum árum samkvæmt 3. tl. 3. gr. fyrningarlaga nr. 14/1905, sbr. 1. gr. laga nr. 29/1885. Skattkrafa sú, er hér um ræðir, féll í gjalddaga 16. ágúst 1958 og hefði því fyrnzt 16. ágúst 1962, ef lögtaksgerðir þær, er hófust 5. ágúst 1960 og enduðu með framkvæmd lögtaksins 2. maí 1961, hefðu ekki slitið fyrningu, sbr. 12. gr. fyrningarlaga. En þá er úrlausnarefni það, hvað sá frestur er langur. Þess er ekki getið í 12. gr. fyrningarlaga, hvað hinn nýi fyrningarfrestur verður langur, né annars staðar í þeim lögum, en tekið er fram í 6. gr. fyrningarlaga, að hafi skuldbréf verið útgefið, dómur gengið eða sátt gerð um kröfuna, þá fyrnist hún samkvæmt 4. gr., sbr. 5. gr., þ. e. á 10 árum. Þó má ráða það af 6. gr. fyrningarlaga, að aðalreglan sé, að nýr fyrningarfrestur verði jafnlangur hinum fyrri. Í 4. gr. síðastgreindra laga er ekkert vikið að lögtaksgerðum né heldur í niðurlagi 6. gr. sömu laga, og í 12. gr. er sérstaklega fjallað um lögtaks-, fjárnáms- og uppboðsgerðir, en í 11. gr. er fjallað um venjulega lögsókn. Það verður því með engu móti fundið út úr lögum, að lögtak jafngildi dómi í þessu sambandi, enda er

fjallað um þýðingu þessara dómsathafna í sambandi hvort fyrir sig. Í 1. gr., 3. málsg., fyrningarlaganna segir svo: „Haldsréttur og veðréttur ónýtist ekki, þótt skuldin fyrnist, nema sjálfsvörzluveðréttur í lausafé; hann fellur úr gildi um leið og krafan fyrnist, nema að því er snertir lausafé, sem er löglegt fylgífé með veðsettri fasteign . . .“. En hér er um að ræða sjálfsvörzluveð í lausafé eftir lögtaksgerð, og verður að álíta, að ákvæðið gildi um það beint eða með lögjöfnun. Ekki verður á það fallið með sóknaraðilja, að málaferli þau, er verið hafa fyrir dómstólum um stóreignaskatt, hafi áhrif á fyrningu á þessum skatti, þar sem ekkert liggur fyrir um það í málinu, að um neitt slíkt hafi verið um samið eða gerðarbeiðandi hafi á öðrum grundvelli mátt treysta því, að varnaraðili beitti ekki fyrningarástæðu fyrir sig. Samkvæmt því, er nú hefur verið sagt, verður að telja, að krafa sú, er hér um ræðir, hafi fyrnzt, þegar 4 ár voru liðin frá framangreindum lögtaksáðgerðum, eða 5. ágúst 1964, og jafnframt veðréttur sá, er til varð við framkvæmd lögtaksins. Ber því að synja um framgang þessa uppboðs. Rétt þykir, að málskostnaður falli niður.

Því úrskurðast:

Framangreint uppboð á ekki að fara fram.

Málskostnaður fellur niður.

Miðvikudaginn 26. febrúar 1969.

Nr. 24/1969. **Tollstjórinn í Reykjavík f. h. ríkissjóðs**

(Ármann Jónsson hrl.)

gegn

Jóhannesi G. Helgasyni og gagnsök

(Gústaf A. Sveinsson hrl.).

Dómenndur:

Jónatan Hallvarðsson hæstaréttardómari, Ármann Snævarr prófessor, Bjarni K. Bjarnason borgardómari, Emil Ágústsson borgardómari og Halldór Þorbjörnsson sakadómari.

Stóreignaskattur. Uppboð. Ómerking.

Dómur Hæstaréttar.

Aðaláfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 7. febrúar 1969. Hann gerir þær dómkröfur, að heim-